

Адміністративне законодавство сьогодні зазнає суттєвих змін. Частина з них відбувається під впливом розвитку науки адміністративного права, а частина, на жаль, відбувається за примхою політичної еліти, яка іноді безпідставно дублює при формуванні національного законодавства правові норми, правові інститути та правові режими країн Західної Європи і США.

Якщо проаналізувати зміни, які сьогодні відбуваються в межах адміністративно-деліктного законодавства України, то можна констатувати наступне.

По-перше, є намагання в адміністративному праві переосмислити в цілому інститут юридичної відповідальності, адже сьогодні цей інститут складається з адміністративної відповідальності фізичних осіб, адміністративної відповідальності юридичних осіб та дисциплінарної відповідальності публічних службовців. Серед трьох видів юридичної відповідальності, які об'єднує в собі адміністративне право, лише адміністративна відповідальність фізичних осіб має належний рівень правового регулювання у вигляді кодифікованого нормативно-правового акту – Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП). І то слід відзначити, що зміст цього кодексу не відповідає реаліям сьогодення, а тому потребує корінної переробки. В меншій мірі забезпечені правовим регулюванням адміністративна відповідальність юридичних осіб, яку так і не спромоглися прописати в єдиному кодифікованому нормативно-правовому акті, та дисциплінарна відповідальність публічних службовців, яка сьогодні розпорошена по різних нормативно-правових актах у зв'язку з новою класифікацією видів публічної служби. Якщо законодавець зважиться на прийняття нового кодифікованого акту в сфері адміністративної відповідальності, це суттєво відобразиться на порядку притягнення осіб до адміністративної відповідальності, на підставах та порядку застосування заходів процесуально-забезпечувального характеру, а також на видах, підставах і оформленні процесуальних рішень, які в ході провадження прийматимуть уповноважені на те особи. На жаль, сьогодні спрогнозувати ймовірні зміни адміністративно-деліктного законодавства України в майбутньому практично не можливо. Пояснюється це тим, що законодавець постійно відволікається на більш важливі, з його точки зору, питання.

По-друге, є намагання науковців визначити місце адміністративно-деліктного права в системі адміністративного права. Цей процес потребує не тільки уточнення статусу адміністративно-деліктного права в системі адміністративного права України (тобто воно є підгалуззю чи правовим інститутом), а й розвитку теорії адміністративно-деліктного права. В цьому сенсі хочемо погодитись з Я. В. Задорожною, яка зазначає, що не має значення який статус буде мати адміністративно-деліктне право – підгалузі чи правового інституту. Цей правовий інститут вже давно був створений та існує. Проблема полягає в тому, що не розвивається теорія адміністративно-деліктного права. Такий розвиток набуває свого прояву не в кількості захищених з даної тематики дисертацій, а в якості узагальнень, що були зроблені на підставі проведених досліджень [2, с. 53]. Так виходить, продовжує Я. В. Задорожна, що більшість праць, написаних у сфері адміністративно-деліктного права, є лише похідними дослідженнями по відношенню до загальнотеоретичних досліджень кримінального права. Тому такі праці і мають лише практичне значення, бо зосереджені на вирішенні конкретних практично-прикладних адміністративно-правових питань за допомогою доктринальних положень кримінального права. Зрозуміло, що при цьому враховується специфіка адміністративно-правових явищ, які досліджуються на емпіричному рівні, але переконані, що в цілому адміністративне право та безпосередньо його правовий інститут «адміністративно-деліктне право» зможуть повноцінно розвиватись лише при здійсненні «самостійних» загальнотеоретичних досліджень [2, с. 11]. Якщо зв'язок між матеріальною частиною адміністративно-деліктного права і кримінальним правом завжди простежувався, то зв'язок між процесуальною частиною адміністративно-деліктного права і кримінальним процесуальним правом взагалі був відсутній. Цим частково пояснюється низький рівень дослідження процесуальних явищ в адміністративно-деліктному праві, в тому числі і досліджень процесуальних рішень в межах провадження у справах про адміністративні правопорушення.

По-третє, до кінця незрозумілою залишається ситуація із межами гуманізації кримінального законодавства України. Виникнення інституту кримінальних проступків породжує чисельні питання щодо перспектив існування адміністративних проступків в системі правопорушень України. На жаль, закріпивши в Кримінальному процесуальному кодексі України термін «кримінальний проступок», законодавець так і не відповів науковцям і суспільству, що він планує зробити в майбутньому із адміністративними проступками, – залишаться вони у тому ж об'ємі і вигляді в чинному законодавстві чи частина із них буде визнана кримінальними проступками та, відповідно, вилучена із положень КУпАП? Сьогодні серед адміністративістів, які представляють різні школи адміністративного права в Україні, намітилося три підходи до вирішення існуючої проблеми на законодавчому рівні. Перший, найбільш радикальний, полягає у вилученні з законодавства України поняття «кримінальні проступки» та збереженні старої і зрозумілої для пересічних громадян класифікації правопорушень на злочини та проступки, серед яких виділяли цивільно-правові делікти, адміністративні і дисциплінарні проступки. Другий підхід полягає у тому, що зміни в законодавстві повинні торкнутися виключно кримінального права. Гуманізація кримінального законодавства привела до збільшення в КК України злочинів, за вчинення яких передбачаються покарання у вигляді штрафу чи громадських робіт. Тому логічним бачиться розподіл правопорушень, які сьогодні передбачені КК України, на два види – злочини (за вчинення яких будуть передбачені більш суворі види покарань) та кримінальні проступки (за вчинення яких будуть передбачені менш суворі види покарань). Третій підхід полягає у тому, що частина адміністративних проступків, які характеризуються підвищеним ступенем суспільної небезпеки (наприклад, дрібне хуліганство, дрібна крадіжка і ін.) та які не пов'язані з порушеннями у сфері державного управління (наприклад, розпивання спиртних напоїв у громадських місцях), перейдуть в розряд кримінальних проступків. Як бачимо, від законодавця сьогодні залежить напрям розвитку адміністративно-деліктного законодавства, а разом з тим і правове забезпечення процедури прийняття процесуальних рішень в провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

По-четверте, в теорії адміністративного права відсутнє чітке уявлення про процесуальне рішення. Його безпідставно ототожнюють з «процесуальними актами», «процесуальними документами» і навіть з «порядком прийняття процесуального рішення». І в цьому сенсі погоджуємося з О. О. Молчанським, який зазначає, що:

– зміст прийнятого процесуального рішення не обов'язково об'єктивується і реалізується у формі актів-документів, а також зміст одного процесуального рішення може бути втілений в кількох актах-діях і актах-документах;

– поняття «процесуальне рішення» відноситься до «статички», тоді як поняття «прийняття процесуального рішення» до «динаміки». Тому, при характеристиці «процесуального рішення» слід звертати увагу на його оформлення, способи його виконання і наслідки прийняття, можливості перевірки його законності, а коли ж мова йде про «порядок прийняття процесуального рішення», то слід звертати увагу на етапи, механізми, підстави і умови його прийняття;

– процесуальне рішення – це завжди розумово-вольовий акт, тоді як процесуальний акт – це завжди вольовий акт відповідного суб'єкта процесуальної діяльності, який може бути виражений в актах-діях (процесуальних діях) і актах-документах (процесуальні документи);

– існує різниця і між такими поняттями як «рішення, прийняте в межах провадження у справах про адміністративні правопорушення» та «процесуальне рішення». Зазначені терміни за своїм змістом не є ідентичними, тому що «рішенням, яке приймається в межах провадження у справах про адміністративні правопорушення» може бути прийняте як суб'єктом правозастосовної діяльності, так і учасниками провадження, тоді як термін «процесуальне рішення» пов'язується виключно з правозастосовною діяльністю суб'єктів адміністративного провадження [3, с. 196-201].

По-п'яте, в умовах посилення адміністративної відповідальності за певні види адміністративних проступків і суттєвих змін у процедурі притягнення особи до адміністративної

відповідальності, різко підвищились вимоги до якості провадження в справах про адміністративні правопорушення. Той факт, що на стадії розгляду справи про адміністративне правопорушення збільшилась кількість постанов про закриття справи, а на стадії перегляду справи – кількість рішень про скасування постанов суб'єктів адміністративної юрисдикції, як органів першої інстанції, свідчить про те, що в рамках провадження в справах про адміністративні правопорушення виноситься досить багато необґрунтованих процесуальних рішень [4, с. 142-143].

Всі перелічені вище проблеми юридичної науки негативно позначаються на рівні правового забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення та на рівні наукових досліджень процесуальних рішень у адміністративно-деліктному праві.

Висновки. Викладене вище дає можливість констатувати, що існують об'єктивні і суб'єктивні чинники, які негативно позначаються на дослідженні процесуальних рішень в межах провадження у справах про адміністративні правопорушення. Динамічність адміністративно-деліктного законодавства не дає можливість науковцям зосередитись на нюансах і деталях цього провадження, серед яких особливо слід звернути увагу: по-перше, на підстави, порядок прийняття і оформлення рішень щодо порушення справи про адміністративне правопорушення; по-друге, на підстави, порядок прийняття і оформлення рішень щодо застосування заходів процесуального забезпечення (адміністративного арешту, доставлення порушника і ін.); по-третє, на підстави, порядок прийняття і оформлення рішень про накладення адміністративного стягнення чи заходу виховного характеру до неповнолітнього; по-четверте, на підстави, порядок прийняття і оформлення рішень, які пов'язані з переглядом постанови по справі; по-п'яте, на підстави, порядок прийняття і оформлення рішень, пов'язаних з виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення.

Список літератури

1. Миколенко О. І. Проблеми розвитку науки адміністративного права і процесу [Текст] / О. І. Миколенко // Південноукраїнський правничий часопис, 2009. – № 3. – С. 114-117.
2. Задорожна Я. В. Спосіб вчинення протиправного діяння як ознака об'єктивної сторони адміністративного проступку [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право / Я. В. Задорожна; Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2016. – 190 с.
3. Молчанський О. О. Процесуальне рішення і судження: точки дотику та відмінності [Текст] / О. О. Молчанський // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – № 2. – 2012 (частина 1). – С. 196-201.
4. Молчанський О. О. Рішення в провадженні в справах про адміністративні правопорушення [Текст] / О. О. Молчанський // Збірка матеріалів конференції студентів, аспірантів та здобувачів економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова (Одеса, 28-29 квітня 2009 р.). – Одеса, 2009. – С. 142-143.

Стаття надійшла 25.11.2016 р.

Р. А. Бурлака, аспірант

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова
Кафедра административного и хозяйственного права
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ РЕШЕНИЙ В АДМИНИСТРАТИВНО-ДЕЛИКТНОМ ПРАВЕ УКРАИНЫ: ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОСТИ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Резюме

В статье характеризуются современные юридические проблемы, которые затрудняют исследования процессуальных решений в административно-деликтном праве, предлагаются возможные пути их решения и указываются перспективные направления таких исследований.

Ключевые слова: административно-деликтное право, процессуальное решение, производство по делам об административных правонарушениях, административная ответственность.

R. A. Burlaka, Postgraduate
Odessa I.I. Mechnikov National University
the Department of Administrative and Commercial Law
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

RESEARCH PROCEDURAL DECISIONS IN ADMINISTRATIVE AND TORT LAW UKRAINE: THE PRESENT PROBLEMS AND THEIR SOLUTIONS

Summary

The article characterized by contemporary legal issues that complicate the study of judicial decisions in administrative and tort law, there are possible ways to solve them and indicate the promising areas of research.

Key words: administrative and tort law, a procedural decision, proceedings on administrative offenses, administrative responsibility.